

Ympäristöministeriön lausunto

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/13118/2024

Ympäristöministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta (Lausuntopyyntö: VN/13118/2024).

Esityksellä toteutetaan hallituksen kehysriihen säästötavoitteita lyhentämällä kotoutumislain 63 §:ssä säädettyä valtion toimeentulotuesta hyvinvointialueille, Ahvenanmaan maakunnan kunnille ja Kansaneläkelaitokselle maksaman korvauksen enimmäisaikaa, jota on maksettu kotoutumislain 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettusta henkilöstä. Korvausaika kansainvälistä suojelua ja tilapäistä suojelua saavista on tarkoitus alentaa kolmesta vuodesta yhteen vuoteen. Lisäksi esitetään lakkautettavaksi kunnalle myönnettävä valtionosuus kotoutumista edistävään monialaiseen yhteistyöhön.

Ympäristöministeriö toteaa, että ehdotuksen keskeinen tavoite edistää maahanmuuttajien nopeaa työllistymistä ja vähentää siten toimeentulokiriippuvuuden on kannatettava. On myös tärkeää, että ruotsinkielinen lainkäynnös korjataan vastaamaan suomenkielistä ja molemmat kieliversiot ovat sisällöltään yhdenmukaiset.

Vuoden 2025 alussa voimaantulevassa laissa kotoutumisen edistämisestä (681/2023) painotetaan kotoutumisen alkuvaiheen palveluja ja muun muassa työllistymisen nopeutumista. Korvauksajan lyhentäminen kolmesta vuodesta vuoteen on merkittävä muutos. Kotoutumislain kohderyhmä on heterogeeninen eivätkä kaikkien työllistymisvalmiudet ole yhtäläiset. Moni kotouttamislain kohderyhmään kuuluva on vaikeasti työllistytävä ja tarve moninaisille yhteiskunnan toimille ja monella on tarvetta pitkäaikaisille sosiaali- ja terveyspalveluille.

Lakimuutoksen tavoitteiden toteutuminen edellyttäisi lain kohderyhmiin kuuluvien työllistymisen merkittävää nopeutumista. On kuitenkin hyvin epävarmaa, että tukien leikkaaminen nopeuttaisi kotoutumislain kohderyhmään kuuluvien työllistymistä, sillä työllistymisen kitkat eivät varsinaisesti ole sidoksissa tukijärjestelmään, vaan työllistymisen nopeuttamiseksi tarvittaisiin muita toimia.

Osalla kotoutumislain kohderyhmistä palvelutarve on myös sekä laaja että pitkäaikainen, eikä monenkaan tähän ryhmään kuuluvan nopea työllistyminen ole oletettavaa. Suomeen saapuneet tarvitsevat aikaa ja tukea kotoutumiseen voidakseen asettua ja työllistyä. Haasteita voi olla myös työllistymisen kannalta riittävän kielitaidon hankkimisessa. Esitetyt leikkaukset voivat muiden vaikutusten lisäksi johtaa siihen, että heikoimmassa asemassa olevien henkilöiden kotoutuminen pitkittyy ja asema niin työmarkkinoilla kuin yhteiskunnassa heikkenee. Oman haasteensa kotoutumislain kohderyhmän nopeaan työllistymiseen ainakin lähitulevaisuudessa tuo myös TE-palvelujen siirto kuntiin 1.1.2025 alkaen (Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 380/2023).

Koska nopea työllistyminen olisi lain tavoitteiden toteutumisen edellytys, on mahdollista, että muutos ei vähennä eikä lyhennä toimeentulotuen tarvetta esityksen tarkoittamalla tavalla, vaikka uudistus sinänsä kannustaisi vahvistamaan korvausten piiriin kuuluvan ryhmän työllistymisvalmiuksia. Tämän takia on mahdollista, että vaikka toimeentulotuesta hyvinvointialueille, Ahvenanmaan maakunnan kunnille ja Kansaneläkelaitokselle maksaman korvauksen enimmäisajan lyhentäminen vähentäisi valtion menoja, kasvavat hyvinvointialueiden ja kuntien kotouttamismenot niiden vastatessa kotoutumisen palveluista ja perustoimeentulotuen kustannuksista, ts. valtion säästöt siirtyvät kuntien ja hyvinvointialueiden kustannuksiksi ja heikentävät niiden taloutta. Julkiseen talouteen syntyy säästöä vain, jos kotouttamislain mukaisten korvausten piirissä olevien toimeentulokiriippuvuus vähenee; muutoksella ei kuitenkaan jo esitysluonnokseen kirjatun mukaisesti arvioida olevan merkittäviä työllistäviä vaikutuksia.